Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510
00101 Helsinki

Asiantuntijakuuleminen

14.5.2024

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Asia: VNS 2/2024 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025-2028

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua julkisen talouden suunnitelmasta ja toteaa seuraavaa.

Julkisen talouden suunnitelma sekä toinen lisätalousarvio esitys korostavat huoltovarmuutta ja varautumista. MTK on tyytyväinen, että kotimainen ruuantuotanto ja ruokaturva on huomioitu päätöksissä. Kolmen miljardin sopeutukset koskettavat kuitenkin kaikkia suomalaisia, eivätkä maa- ja metsätaloustuottajat ole leikkauksien ja sopeutuksien ulkopuolella. MTK pitää siitä huolimatta tärkeänä, että hallitus on etsimässä ratkaisuja, joilla estetään Suomen ajautuminen liiallisen alijäämän menettelyyn.

Ympäristöministeriön hallinnonalalla luonnonsuojelun määrärahoja suunnataan edelleen METSO- ja Helmi-ohjelmien toteutukseen sekä EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteisiin. Laajasti tarkasteltuna luonnonsuojelun määrärahojen arvioidaan ympäristöministeriön hallinnonalalla olevan n. 94—95 milj. euroa vuodessa kehyskauden aikana.

Eu:n biodiversiteettistrategiaan pohjautuva hallitusohjelman toimenpide vanhojen, luonnontilaisten metsien kriteerien määrittelystä on yhä kesken. **MTK huomauttaa, että tulevaan määrärahatarpeeseen vaikuttaa huomattavasti esimerkiksi vanhojen metsien suojelulinjaukset. Vaikka hallitusohjelman mukaan vanhat metsät yksityismailla suojeltaisiin vapaaehtoisesti, voivat päätettävät kriteerit käytännössä siirtää myös yksityismaat suoraan talouskäytön ulkopuolelle. Valtion rahoituksen tulee olla täysin linjassa suojelupäätösten kanssa eikä yksityisille maanomistajille saa aiheutua niin sanottua harmaata suojelua valtion maita koskevien kriteerien seurauksena.**

MTK pitää tärkeänä, että METSO:n ja Helmin rahoitus jatkuu valtiontalouteen kohdistuvista paineista huolimatta tasolla, joka mahdollistaa asetettuihin tavoitteisiin pääsemisen.

Itämeren ja vesien suojelussa jatketaan vesien- ja merenhoidon toimenpideohjelmien toimeenpanoa ja panostetaan erityisesti Saaristomeren tilan parantamiseen. Vesiensuojeluun suunnataan 16,3 milj. euroa vuodessa kehyskaudella.

Vesiasioissa painotus on aiemmin todetun mukaisesti Saaristomeren alueella, mikä on tarpeellista. **MTK haluaa kuitenkin muistuttaa, että vesien- ja merensuojelua tarvitaan myös muualla.** Vesien hyvän tilan ylläpitäminen edellyttää myös toimenpiteitä, ei vain tilan parantaminen.

MTK on parhaillaan päivittämässä LUKEn toimesta maatalouden ilmastotiekarttaa. Siihen tulee uusina osina mukaan nykyinen ja tuleva CAP-kausi, hiilensidontamarkkinat sekä maatalouden energiakysymykset. Jo aiemmin todetut leikkaukset ilmastotoimenpiteiden kokonaisuuteen vaikuttavat maatalouden ilmastotoimenpiteiden toteutukseen, joten ratkaisuja täytyy etsiä markkinoilta. On huomattava, että ympäristölaskentojen, datamarkkinoiden ja auditointien osalta meillä on vielä matkaa siihen, että lisäisistä toimenpiteistä olisi aidosti saatavilla markkinoilta lisätuloa toimenpiteet toteuttavalle alkutuottajalle.

Luonnonvara-alan koulutus

Koulutukseen kohdistuvat rahoitusleikkaukset osuvat ammatilliseen koulutukseen. Konkreettisina toimenpiteinä ammatillisen koulutuksen toiminnanohjausjärjestelmää ja rahoitusta uudistetaan nopealla aikataululla. Uudistukset tähtäävät mm. rahoitusjärjestelmän yksinkertaistamiseen. Vaikka se on sinänsä kannatettavaa, MTK on huolissaan rahoitusleikkauksien kohdentamisesta luonnonvara-alan ammatilliseen koulutukseen siirtämällä tutkintoja kustannuskoreissa nykyistä alempiin ts. leikkaamalla rahoituksesta. Tämä koskee niin ammatillisia perustutkintoja kuin ammatti- ja erikoisammattitutkintoja.

Luonnonvara-ala on kallista koulutusta, koska se vaatii opetukseen välttämättömän infran. Näitä ovat opetusmaatilat, -puutarhat ja -metsät. Vaikka yhteistyötä yrittäjien kanssa laajennetaan jatkuvasti, opiskelijoille on varmistettava tietyt perustaidot ennen yrityksissä tapahtuvia työssäoppimisjaksoja. Lisäksi opiskelija-aines on vaihtelevaa ja sisältää yhä enemmän myös ulkomaisia opiskelijoita ja maahanmuuttajia. Käytännönläheinen ala vaatii myös pienryhmäopetusta.

Luonnonvara-alalta eläköityy lähitulevaisuudessa huomattavan paljon työvoimaa. On välttämätöntä, että alan koulutus pystyy vastaamaan osaajapulaan ja myös ylläpitämään ja kehittämään sitä. **MTK on erityisen huolissaan siitä, että koulutuksen järjestäjiä ohjataan tarjoamaan koulutusta sen mukaan, mikä on taloudellisesti kannattavinta, ei sen mukaan, mikä on työelämän kannalta relevanteinta. Nykyiset rahoituslainsäädännön ehdotukset uhkaavat näivettää luonnonvara-alan koulutuksen.**

MMM:n hallinnonala

MTK pitää tärkeänä, että talouspaineiden keskellä hallitus haluaa luoda kasvun edellytyksiä ja huolehtia maan turvallisuudesta ja huoltovarmuudesta. Hallitus ei kohdista leikkauksia ruuantuotantoon. Hallitus näkee maatalouden turvallisuustekijänä ja niin merkittävänä osana huoltovarmuutta, että sen edellytyksiä ei ole haluttu heikentää. MTK edellyttää kuitenkin, että MMM:n hallinnonalaan kohdistuvat leikkaukset toimintamenoihin ja velvoitteiden keventäminen ei saa johtaa esim. maataloustukien hallinnon heikennyksiin tai maksatusten viivästymiseen. Kehysriihen alla valmistelussa oli laajasti norminpurku ja tätä työtä tulee jatkaa. Toivottavaa olisi, että hallitus kykenee etenemään norminpurun hengessä niin kotimaassa kuin EU:ssakin. **MTK myös toteaa, että hallituksella vielä paljon työtä edessään esimerkiksi hallitusohjelman ruokamarkkinoiden tasapainottamiseen tähtäävien kirjausten toteuttamiseksi.**

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala osallistuu kasvun luomisen talkoisiin biotalouden panostusten kautta. Erityisesti lisäarvotuotteiden viennin lisäämisellä voidaan parantaa elintarvikesektorin kasvua ja kilpailukykyä sekä maatalouden kannattavuutta sekä kansallista huoltovarmuutta ja omavaraisuutta. Tässä asiassa MTK haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota toimeenpanon ripeyteen. Tilanne elintarvikeviennin osalta on käytännössä viime vuosina heikentynyt Food From Finland -ohjelman päättymisen kautta, kun uusia korvaavia toimenpiteitä ei ole vielä käynnistetty. Myös väylämaksujen palauttaminen täysimääräisiksi heikentää viennin kilpailukykyä.

Hallitusohjelmassa alueellisen ja paikallisen maaseudun kehittämiseen kohdistetun säästön toimeenpanoon liittyen vuoden 2024 toisessa lisätalousarviossa ehdotetaan uudelleenbudjetointeja. Lisäksi hallituksen kehyspäätöksessä 2025-2028 on päätetty eräistä CAP-suunnitelman momenttien välisistä määrärahasiirroista. Tehtävät muutokset toteutetaan vuosien 2021-2027 rahoituskauden kokonaisrahoituksen rajoissa ja niillä varmistetaan hallitusohjelman säästön toteuttaminen CAP-suunnitelman 2023-2027 tavoitteet huomioiden ja EU-rahoituksen tuloutuminen Suomelle varmistaen. CAP-suunnitelman toteuttamista jatketaan siten yritys- ja hankerahoituksen osalta CAP-suunnitelman mukaisesti.

MTK painottaa, että hevosala, joka on keskeinen osa suomalaista maataloutta, kulttuuria ja taloutta, kohtaa kehysriihessä päätettyjen valtionavustusten leikkausten myötä merkittäviä haasteita. Hevosala on taloudelliselta merkitykseltään verrattavissa Lapin matkailuun. Vain kestävällä rahoituspohjalla ja toimintaedellytysten turvaamisella voimme varmistaa, että hevosala jatkaa merkittävänä

taloudellisena voimana ja kulttuuriperinnön vaalijana. Ilman vahvaa kotimaisen hevoskasvatuksen ja raviurheilun rahoitusta myös kansallishevosemme suomenhevosen tulevaisuus on vaakalaudalla.

MTK muistuttaa, että metsien aktiivinen hoito ja käyttö ovat Suomen taloudelle sekä aluetalouksille tärkeää. Metsien käyttöä edistävä rahoitus on myös talouskasvua edistävää investointia. Esimerkiksi metsätalouden uuden kannustejärjestelmän METKAn rahoituksesta tulee huolehtia. Metsätalouden rahoitusta leikattiin jo hallitusohjelmassa ja lähivuosina on oltava valmius tarvittaessa varmistaa rahoituksen riittävyys lisätalousarvioilla. METKA rahoitus ei voi myöskään kuulua eri hallinnonaloille kuuluviin vielä täsmentymättömiin lisäsäästöihin.

MTK on tyytyväinen siihen, että metsävähennystä ollaan laajentamassa. MTK kuitenkin huomauttaa, että JTS.ssä kerrottu metsävähennyksen verotuloja vähentävä vaikutus ei välttämättä pidä paikkaansa. Metsävähennys lisää mm. puukaupallista aktivisuutta sekä parantaa yksityismetsänomistajien asemaa metsätilakaupassa suhteessa institutionaalisiin sijoittajiin. Metsävähennyksen laajentamisen kokonaisvaikutukset voivatkin olla myös valtion verotuloja lisääviä.

Itä- ja Pohjois-Suomen ohjelmien tukemiseen osoitettava tuki selviää myöhemmin. MTK edellyttää, että ruoka-alan kasvuohjelma on mukana ohjelmissa ja investointien kannalta välttämättömät infrahankkeet saadaan toteutumaan.

Helsingissä 13.5.2024

Leena Kristeri
elinvoimajohtaja

MTK edustaa noin 300 000 suomalaista maatalous- ja metsäyrittäjää, maaseudun ihmistä, maanomistajaa ja monipuolisen maaseutuyrittämisen ammattilaista. Yhdessä teemme työtä vahvan ja välittävän Suomen hyväksi.